یادداشت

دو جنگ، یک آزمون

سیدعبدالله متولیان
کارشناس سیاسی

دو درس بزرگ در چهل‌وششمین سالگرد دفاع مقدس و هم‌زمان در هفتمین ماه جنگ اخیر جنگ اول برای ایران مدرسه مقاومت بود و جنگ اخیر آزمون تبدیل مقاومت به تاب‌آوری راهبردی است.

جنگ‌ها با سلاح آغاز می‌شوند، اما سرنوشتشان به‌ویژه در جنگ‌های ترکیبی نسل جدید با سلاح تعیین نمی‌شود. گاهی مهم‌ترین میدان نبرد جایی است که روی نقشه دیده نمی‌شود: جایی که یک ملت باید تصمیم بگیرد پس از نخستین ضربه چگونه بایستد، چگونه خود را بازسازی کند و چگونه اجازه ندهد «شوک» واردشده به «شکست محاسباتی» تبدیل شود. چهل‌وشش سال پس از آغاز جنگ تحمیلی، مقایسه آن جنگ با جنگ اخیر از یک جهت بسیار راهگشاست: فاصله فناوری و شکل نبرد دو دوره بسیار زیاد شده، اما مسئله بنیادین هنوز همان است که آیا ضربه نظامی و فشار چندلایه می‌تواند نظام محاسباتی ایران را تغییر دهد؟

در جنگ تحمیلی اول، عراق با پشتیبانی نظام سلطه (ناتو و ورشو) در آغاز توانست با حمله غافلگیرانه بخش‌هایی از خاک ایران را اشغال کند؛ اما جنگ، در همان نقطه‌ای که مهاجم انتظار داشت پایان نیافت. هشت سال بعد ایران دشمن را از وجب به وجب خاک ایران بیرون راند. در جنگ جدید، محیط نبرد کاملاً متفاوت است: دقت و سرعت آتش، اطلاعات، ماهواره، سایبر، جنگ الکترونیک، اقتصاد و عملیات رسانه‌ای درهم‌تنیده شده‌اند. در اسناد رسمی امریکا، سیاست «فشار حداکثری» مجموعه‌ای از فشارهای اقتصادی، دیپلماتیک، مالی، فناوری، رسانه‌ای و نظامی را هم‌زمان در بر می‌گیرد. اما حداقل پنج شباهت راهبردی میان این دو جنگ قابل تأمل است.

یکم؛ ضربه اولیه با نتیجه نهایی یکی نیست. غافلگیری می‌تواند زمان بخرد، زیرساختی را تخریب کند یا هزینه‌ای سنگین تحمیل کند؛ اما هیچ‌یک به‌تنهایی (لااقل در نظام سیاسی ایران) معادل تغییر نتیجه راهبردی نیست. فاصله میان «موفقیت عملیاتی» و «تحقق هدف سیاسی» همان جایی است که تاب‌آوری خود را نشان می‌دهد.

دوم؛ هدف جنگ فقط توان نظامی نیست؛ قدرت تصمیم‌گیری نیز هست. اگر فشار بتواند میان هزینه‌های جنگ و اراده جامعه، میان فشار اقتصادی و انسجام اجتماعی، یا میان تهدید و کیفیت تصمیم‌گیری شکاف ایجاد کند، آنگاه از میدان نظامی عبور کرده است. بنابراین تاب‌آوری واقعی یعنی حفظ کیفیت تصمیم‌گیری زیر فشار.

سوم؛ مردم در هر دو جنگ، بخش مهم و کلیدی از محیط قدرت راهبردی‌اند؛ اما شکل حضورشان متفاوت است.

در دفاع مقدس اول، مشارکت عمومی از پشتیبانی و امداد تا تأمین نیروی انسانی و اطلاعات، جنگ را به مسئله‌ای ملی و مردم‌پایه تبدیل کرد. امروز اما «مردمی‌بودن» صرفاً به حضور در میدان نظامی معنا نمی‌دهد؛ اعتماد عمومی، تداوم فعالیت اقتصادی، مقاومت در برابر عملیات روانی، تولید اطلاعات معتبر و حفظ انسجام اجتماعی و حضور مردم در صحنه نیز بخش اصلی از همان ظرفیت است.

چهارم؛ در هر دو جنگ، فرماندهی عالی و پیوند مردم با رهبری، ستون حفظ اراده ملی بود. در دفاع مقدس، رهبری امام خمینی (ره) توانست میان میدان نبرد و اراده عمومی پیوند برقرار کند و جامعه را در برابر فشار جنگ منسجم نگه دارد. در جنگ اخیر نیز هدایت رهبری و پیوند عاطفی و اعتقادی بخش بزرگی از جامعه با رهبری، در حفظ انسجام و استمرار مقاومت نقشی محوری دارد. در هر دو تجربه، فرماندهی فقط هدایت میدان نظامی نبود؛ تبدیل فشار جنگ به اراده جمعی و حفظ جهت‌گیری ملی نیز بخشی از آن بود.

پنجم؛ پایان جنگ را نمی‌توان فقط از روی شدت آتش سنجید. در جنگ اول، عزم جدی فرماندهان نظامی و نقش بی‌بدیل مردم در جنگ از خانه تا خط مقدم بخش اصلی از فرایند پایان جنگ شدند. در جنگ‌های جدید نیز حضور ملت مبعوث در صحنه، میدان نظامی، تحرکات سیاسی و دیپلماتیک و میدان خدمت به مردم از یکدیگر جدا نیستند. از این منظر، مهم‌ترین درس ۳۱ شهریور فقط یادآوری مقاومت گذشته نیست. دفاع مقدس یک سرمایه تاریخی برای فهم «چگونه ایستادن» است؛ جنگ جدید پرسش دشوارتری را پیش روی ایران گذاشته است. چگونه ایستادن را به توان سازگارشدن، بازسازی‌کردن و حفظ قدرت محاسبه و تحمیل اراده تبدیل کنیم؟

اگر جنگ اول مدرسه ایستادگی و مقاومت بود، امروز امتحان بزرگ‌تر، تاب‌آوری راهبردی و چندلایه است؛ یعنی ملتی بتواند ضربه را جذب کند، آسیب را ترمیم کند، از تجربه بیاموزد و آینده خود را نه از روی شدت ضربه، بلکه بر اساس ظرفیت واقعی خویش محاسبه و اراده خود را به دشمن تحمیل کند. دو جنگ، دو عصر و دو صورت متفاوت از نبرد؛ اما یک آزمون مشترک: اینکه فشار تا کجا می‌تواند بر یک ملت اثر بگذارد، و یک ملت تا کجا می‌تواند حق محاسبه آینده خود را حفظ کند. در هر دو جنگ پیروزی از آنِ ملتی است که وسط میدان است.

خبر آخر

هشدار فرمانده کل ارتش

تعرض به ایران با پاسخی قاطع مواجه می‌شود

فرمانده کل ارتش در پیامی اعلام کرد: امروز، پس از گذشت سال‌ها از آن دفاع پرافتخار، ملت ایران و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، در امتداد همان مکتب و با تکیه بر تجارب گران‌سنگ دفاع مقدس، در جنگ‌های تحمیلی ۱۲ و ۴۰ روزه جلوه‌های دیگری از اقتدار، انسجام و آمادگی خود را به نمایش گذاشتند و بار دیگر ثابت کردند که تعرض به امنیت و تمامیت ارضی ایران اسلامی، با پاسخی قاطع و پشیمان‌کننده مواجه خواهد شد.

در پیام سرلشکر امیر حاتمی فرمانده کل ارتش جمهوری اسلامی ایران به مناسبت فرارسیدن هفته دفاع مقدس آمده است: ۳۱شهریور و آغاز هفته دفاع مقدس، یادآور حماسه بزرگ ملت ایران در صیانت از استقلال، عزت و تمامیت ارضی کشور و تجلیگاه ایمان، ایثار و مجاهدت مردان و زنانی است که در آزمونی بزرگ، با ایستادگی و فداکاری، نقشه‌های دشمنان این مرزوبوم را با ناکامی مواجه ساختند. امروز، پس از گذشت سال‌ها از آن دفاع پرافتخار، ملت ایران و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، در امتداد همان مکتب و با تکیه بر تجارب گران‌سنگ دفاع مقدس، در جنگ‌های تحمیلی ۱۲ و ۴۰ روزه جلوه‌های دیگری از اقتدار، انسجام و آمادگی خود را به نمایش گذاشتند و بار دیگر ثابت کردند که تعرض به امنیت و تمامیت ارضی ایران اسلامی، با پاسخی قاطع و پشیمان‌کننده مواجه خواهد شد.

فرمانده کل ارتش در پیام خود آورده است: جنگ‌های تحمیلی اخیر، اگرچه در شکل، ابزار و اقتضائات با دفاع مقدس تفاوت داشت، اما در یک حقیقت با آن دوران اشتراک داشت؛ ملت ایران بار دیگر در برابر تجاوز و زیاده‌خواهی دشمن، یکپارچه ایستاد و نیروهای مسلح مقتدر جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر ایمان، تجربه و توان بومی، از کیان و تمامیت ارضی کشور دفاع کردند.

در ادامه این پیام آمده است: دفاع مقدس به ما آموخت که اتکا به ایمان و اراده ملی، وحدت و بصیرت مردم و توان نیروهای مسلح، پشتوانه‌ای مستحکم برای امنیت و اقتدار کشور است. امروز ثمره سال‌ها مجاهدت، خودباوری و خودکفایی دفاعی، در توانمندی‌های بومی نیروهای مسلح و آمادگی آنان برای دفاع از آسمان، زمین و آب‌های کشور که حاصل اعتماد به نیروهای داخلی و مجاهدت نسل‌های پی‌درپی از فرزندان این ملت است؛ ظرفیتی عظیم در دفاع از آسمان، زمین و آب‌های میهن اسلامی، برای کشور ایجاد کرده است. سرلشکر حاتمی در پیام خود تأکید کرده است: امروز نیز نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، با اتکال به خداوند متعال، تحت فرماندهی فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) و با تکیه بر پشتیبانی ملت شریف ایران که بی‌تردید، پشتوانه اصلی اقتدار نیروهای مسلح، هستند، با هوشیاری و آمادگی کامل ایستاده‌اند و در دفاع از استقلال، امنیت و تمامیت ارضی ایران عزیز، لحظه‌ای درنگ نخواهند کرد.

خبر یک

سلاح تازه داریم

سخنگوی سپاه پاسداران: اگر حمله‌ای به ایران رخ دهد، جغرافیای جنگ را تغییر خواهیم داد. سپاه آماده یک جنگ طولانی‌مدت است

جنگ اخیر امریکا و رژیم صهیونیستی علیه جمهوری اسلامی ایران به اعتقاد بسیاری از صاحبنظران فقط به رویارویی نظامی با امریکا و رژیم صهیونیستی محدود نمانده، بلکه ابعاد راهبردی قدرت امریکا در منطقه را نیز تحت تأثیر قرار داده و هژمونی هالیوودی این رژیم را به چالش کشیده است. از ناکامی واشینگتن در بازگشایی تنگه هرمز و آسیب‌پذیری پایگاه‌ها و مراکز اطلاعاتی این کشور تا رنگ‌باختن برتری تکنولوژیک امریکا و هرچه می‌گذرد، زمان نه تنها به نفع دشمنان ایران نیست که هر اقدام ماجراجویانه‌ای آنها را در باتلاق عمیق‌تری فرو می‌برد، این سوی معرکه اما اوضاع به کلی متفاوت است. جایی که سخنگوی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ضمن اعلام آمادگی برای یک جنگ طولانی‌مدت، صریحاً هشدار داده است که در صورت تهاجم جدید، جغرافیای جنگ تغییر خواهد کرد و سلاح‌ها و تجهیزات جدیدی وارد میدان خواهد شد و «دنیا شگفت‌زده خواهد شد»؛ هشداری که نشان می‌دهد تهران برای هرگونه مرحله جدید درگیری، صرفاً به تکرار الگوی قبلی پاسخ نظامی اکتفا نخواهد کرد.

سردار حسین محبی سخنگوی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در گفت‌وگوی اختصاصی با شبکه خبری «العالم» با بیان اینکه امریکا در جنگ اخیر شکست خورده است، گفت: «ارزیابی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از جنگ با ایالات متحده و رژیم صهیونیستی و هم‌پیمانان این است که امریکا در این جنگ شکست خورده و شکستش هم یک شکست تاریخی و مفتضحانه است، اما شجاعت اعتراف این شکست و پذیرش این شکست را ندارد.» وی با اشاره به اعتراف برخی آگاهان نظامی و سیاسی به شکست امریکا افزود: «شکست ایالات متحده و رژیم صهیونیستی شکستی است که همه آگاهان نظامی و آگاهان سیاسی، حتی در خود امریکا، هم به این اعتراف دارند.»

■ شکست راهبردی امریکا در بنیان‌های قدرت

سخنگوی سپاه در ادامه با تفکیک میان عدم دستیابی امریکا به اهداف از پیش تعیین‌شده و شکست راهبردی این کشور اظهار کرد: «یک بعد شکست امریکا عدم دستیابی به اهداف از پیش تعیین‌شده است، اما مسئله اصلی شکست راهبردی امریکا در بنیان‌های قدرت‌ساز امریکاست.» محبی این شکست را «یک شکست تاریخی، یک شکست بی‌نظیر و یک شکست فوق‌العاده حساس» برای امریکا توصیف کرد و گفت که نمونه‌ها و عرصه‌های مختلف این شکست قابل تحلیل و معرفی است. وی یکی از عرصه‌های شکست امریکا را ناتوانی در بازگشایی تنگه هرمز عنوان کرد و گفت: «امریکا علی‌رغم برخورداری از بزرگ‌ترین نیروی دریایی دنیا و علی‌رغم اینکه علت حضور خودش را در منطقه و در جهان در واقع تأمین امنیت جریان انرژی و همین‌طور آزادی کشتیرانی تعریف می‌کند، اما در این جنگ مشخص شد که امریکا اولاً توان بازگشایی تنگه را نداشت و نتوانست و همه ابزارهای خودش را پای کار آورد و نتوانست.» محبی افزود: «آن به‌اصطلاح کشوری که دنبال تأمین امنیت بود، خودش شد مخل امنیت.»

■ پایگاه‌های امریکا زیر ضرب ایران

سخنگوی سپاه، عرصه دوم شکست امریکا را پایگاه‌های نظامی این کشور در منطقه دانست و گفت امریکا طی ده‌ها سال در کشورهای حاشیه خلیج فارس و کشورهای شرق و غرب ایران، پایگاه‌های متعدد، مراکز فرماندهی، لجستیکی، اطلاعاتی و نظامی ایجاد کرده بود. وی افزود: «تمام این پایگاه‌های امریکا زیر ضرب موشک‌ها و پهپادهای ایران قرار گرفت، به‌طوری که اکثر این پایگاه‌ها از حیز انتفاع ساقط شدند.» محبی ادامه داد که امریکا نیروها و تجهیزات خود را از این پایگاه‌ها منتقل و آنها را به پایگاه‌های دورتر ارسال کرد، اما در آن مناطق نیز امنیت نیروهای امریکایی تأمین نشد. محبی در ادامه، شکست اطلاعاتی را سومین عرصه شکست امریکا دانست و گفت پیش از این تصور می‌شد مراکز اطلاعاتی امریکا به دلیل برخورداری از فناوری‌های پیشرفته، از دسترس رقبا خارج هستند. وی با اشاره به اصابت موشک‌های ایران به مراکز اطلاعاتی امریکا در حاشیه خلیج فارس و شمال عراق گفت: «مشخص شد که این‌ها غیرقابل‌دسترسی نیستند و اتفاقاً جمهوری اسلامی ایران با توان بسیار خوبی که دارد توانسته این‌ها را رصد بکند، شناسایی بکند و حتی آنها را مورد هجوم قرار بدهد.»

سخنگوی سپاه چهارمین عرصه شکست امریکا را حوزه فناوری نظامی عنوان کرد و گفت تصور بر این بود که امریکا از فناوری بسیار پیشرفته و غیرقابل‌دسترسی در حوزه جنگ‌افزارهای تهاجمی و دفاعی برخوردار است. وی با اشاره به جنگنده‌های F-35، سامانه‌های پدافندی پاتریوت، موشک‌ها، سوخت‌رسان‌ها، زیردریایی‌ها و پهپادهای امریکایی اظهار کرد: «در این جنگ مشخص شد که همه این تکنولوژی‌های برتر امریکا در مقابل توان تهاجمی و دفاعی جمهوری اسلامی رنگ باخت.» محبی افزود که این مسئله برای رقبای امریکا و همچنین هم‌پیمانان این کشور پیام‌هایی داشته است و گفت: «آن‌ها هم فهمیدند که این تکنولوژی قادر به دفاع از خودش هم حتی نیست، چه برسد به دفاع از هم‌پیمانان.»

■ امریکا یک جنگ را نباخته یک نظام را باخت

سخنگوی سپاه در ادامه به موضوع هژمونی امریکا پرداخت و گفت: «هژمونی یعنی ایجاد این تصور که این کشور شکست‌ناپذیر است، برای هم‌پیمانانش امنیت ایجاد می‌کند و مقبولیت سیاسی و اخلاقی دارد. امریکا در هر سه مرحله باخت. در اینکه شکست‌ناپذیر است باخت، چون که شکست خورد. در اینکه می‌تواند از هم‌پیمانانش دفاع بکند باخت، چون حتی نتوانست از پایگاه خودش دفاع بکند.» محبی همچنین با اشاره به حملات صورت‌گرفته در جریان جنگ اخیر گفت: «امروز هژمونی برای امریکا وجود ندارد. امریکا یک جنگ را نباخته، امریکا یک نظام را باخته، نظام جدید جهانی را باخته. امروز ما هستیم که نظام جدید منطقه را مشخص می‌کنیم، نه امریکا.» سخنگوی سپاه همچنین گفت: «ایران در این جنگ پیروز شده و الان در حال تثبیت پیروزی و تبدیل کردن آن به یک قدرت بازدارندگی دائمی است.»

محبی درباره وضعیت جنگ و احتمال ورود آن به مرحله‌ای جدید گفت: «از نظر ما جنگ همان جنگ است، مقاطع مختلفی دارد، ولی جنگ همان جنگ است و جنگ هم تمام نشده، جنگ ادامه دارد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هم خودش را برای یک جنگ طولانی‌مدت آماده کرده و از قبل هم آماده بوده و الان آماده‌تر شده برای یک جنگ طولانی‌مدت.» سخنگوی سپاه تأکید کرد: «اگر مقطع دیگری با یک مسئله شدت تهاجم دوباره ما مواجه شویم، بدون تردید ما این آمادگی را داریم و دفاع خواهیم کرد.»

■ تغییر جغرافیای جنگ و ورود سلاح‌های جدید

سخنگوی سپاه در پاسخ به پرسشی درباره احتمال تهاجم جدید، از تغییر در شیوه پاسخ ایران خبر داد و گفت: «اگر تهاجم جدیدی صورت بگیرد قطعاً تغییرات قابل توجهی در دفاع ما و هجوم متقابل ما وجود خواهد داشت. آن تغییرات، تغییر در جغرافیای جنگ است؛ ما قطعاً جغرافیای جنگ را تغییر خواهیم داد.» محبی همچنین از تغییر در تجهیزات و تسلیحات خبر داد و اظهار کرد: «قطعاً ما سلاح‌های جدیدی را با قابلیت‌های جدید وارد معرکه خواهیم کرد و دنیا شگفت‌زده خواهد شد.» سخنگوی سپاه همچنین گفت اهداف ایران در صورت تهاجم جدید الزاماً همان اهداف سابق نخواهد بود و افزود: «ما اهداف جدیدی را در واقع داریم که هنوز آن اهداف مورد هجوم قرار نگرفته و در صورت تهاجم، اهداف جدیدی را ما در واقع مورد حمله قرار خواهیم داد.» محبی با اشاره به سخنان امام شهید درباره منطقه‌ای شدن جنگ گفت: «جنگ را منطقه‌ای خواهیم کرد و الان جنگ منطقه‌ای شده، ولی چون وسعت منطقه زیاد است هنوز جا دارد برای توسعه این جنگ به لحاظ جغرافیایی.» وی درباره توانمندی‌های تسلیحاتی ایران نیز تصریح کرد: «ما سلاح‌هایی را در طول جنگ و در گذشته تولید کردیم و هر روز در حال ارتقای قابلیت‌های آن سلاح‌ها هستیم که در این مقاطعی که از جنگ پشت سر گذاشتیم مورد استفاده قرار ندادیم.» محبی این تسلیحات را «سلاح‌های استراتژیک» خواند و گفت: «عندالزوم آنها به کارگیری خواهند شد. و دنیا خواهد دید که چی می‌شود.»

■ حساب امریکا از همسایگان جداست

سخنگوی سپاه در بخش دیگری از سخنان خود درباره پایگاه‌های امریکا در کشورهای همسایه ایران گفت: «پایگاهی وجود ندارد. اینکه میزبان پایگاه هستند باید بگوییم میزبان پایگاه بودند، بنابراین دیگر پایگاهی وجود ندارد.»وی تأکید کرد که ایران کشورهای همسایه را جدا از امریکا و رژیم صهیونیستی می‌داند و اظهار کرد: «حساب امریکا و رژیم صهیونیستی و هر دشمن دیگری که بیاید توی این منطقه قرار بگیرد را از حساب همسایه‌هایمان جدا می‌کنیم و تعرضی به همسایه‌هایمان نداریم.» محبی افزود: «اما خود همسایه‌هایمان هم ما اعتقاد داریم به این نتیجه رسیدند که این پایگاه‌ها برای آنها فایده‌ای ندارد، برای آنها امنیت ایجاد نمی‌کند، بلکه ناامنی ایجاد می‌کند.» سخنگوی سپاه در پایان تأکید کرد: «ما هرگز متعرض همسایه‌هایمان نمی‌شویم. ما همسایه‌هایمان را ان‌شاءالله با آنها روابط خوب برقرار می‌کنیم و الان هم الحمدلله روابط خوب داریم و حساب این‌ها از حساب دشمن جداست. البته گله‌مند هستیم از کشورهای همسایه که چرا پایگاهشان را در اختیار یک کسی قرار می‌دهند.»

تحلیل

فاطمه بصیری

جنگ با ایران پایگاه‌های امریکا را بی‌خاصیت کرد

خروج امریکا از منطقه پدیده‌ای دفعی و شتاب‌زده نخواهد بود، اما تحقق تدریجی آن با توجه به رفتارهای بی‌ثبات‌کننده امریکا و هراس کشورهای منطقه از تشدید ناآرامی‌ها، می‌تواند زمینه‌ساز نوعی خروج نرم و آرام از منطقه شود. جنگ با ایران برای امریکا مستلزم صرف هزینه‌های سنگین و گسیل نیروهای بیشتر به منطقه است، اما در بلندمدت، افزایش هزینه‌ها و تشدید نارضایتی‌ها در داخل امریکا، در صورت تداوم جنگی بدون دستاورد ملموس و متقن می‌تواند جبراً به تغییر رویکرد و رفتار این کشور در منطقه منجر شود.

خروج امریکا از منطقه می‌تواند از مسیر کاهش تدریجی نیرو و امکانات و همچنین توجیه‌تراشی‌هایی مانند چابک‌سازی و کاهش ماموریت در منطقه دنبال شود. داده‌های منتشرشده در جریان جنگ ایران و امریکا نشان می‌دهد که بخشی از زیرساخت و نیروی انسانی امریکا در منطقه شدیداً مورد آسیب و تحت فشار قرار گرفته و خود پنتاگون نیز پس از جنگ، موضوع کاهش حضور در خلیج فارس را بررسی کرده است.

به این ترتیب، کاهش یا بازآرایی حضور امریکا به گزینه‌ای تبدیل شده که در محاسبات دفاعی این کشور مورد بررسی قرار گرفته است. در واقع، جنگ امریکا با ایران اشتباهی بود که منجر به عیان شدن ضعف‌های سیستماتیک دفاعی امریکا در منطقه شد و عملاً کارکرد حضور پایگاه‌های امریکا را در غرب آسیا زیر سؤال برد. با شروع حملات ایران در قالب راهبرد جنگ منطقه‌ای، سنتکام بخشی از نیروها را از پایگاه‌های اصلی پراکنده کرد و شماری از آنها حتی به اروپا منتقل شدند. نیویورک تایمز در ماه نخست جنگ گزارش داد که هزاران نیروی امریکایی از مواضع اصلی خارج و به محل‌های جایگزین منتقل شده‌اند. پیت هگست، وزیر جنگ امریکا در ماه اول جنگ اعلام کرد که بیش از ۹۰ درصد از نیروهای امریکایی مستقر در پایگاه‌های منطقه، از تیررس آتش ایران خارج شده‌اند. این نشان‌دهنده یک تخلیه گسترده و سریع از پایگاه‌ها و گریز از موقعیت‌های در معرض حمله بود، که از نگرانی جدی واشینگتن از آسیب‌پذیری نیروهایش در برابر حملات ایران خبر می‌داد. در بحرین نیز پس از حملات ایران به تأسیسات دریایی امریکا، حدود ۱۵۰۰ نیروی امریکایی به همراه خانواده‌های بخشی از نظامیان از این کشور خارج و به امریکا منتقل شدند و بخش لجستیک نیز به دیگو گارسیا در اقیانوس هند منتقل شد.

این موارد نشان می‌دهد که حتی در زمان تداوم عملیات نظامی، بخشی از حضور ثابت امریکا در منطقه به حضور پراکنده‌تر و کم‌تمرکزتر تبدیل شده است. اهمیت این روند زمانی بیشتر می‌شود که خسارت واردشده به زیرساخت‌های نظامی امریکا در نظر گرفته شود. واشینگتن‌پست طی ماه گذشته گزارش داد که پنتاگون در حال بررسی کاهش حضور نظامی در خلیج فارس است و حتی درباره این موضوع بحث می‌کند که آیا همه پایگاه‌های آسیب‌دیده را به ظرفیت پیش از جنگ بازسازی کند یا خیر. بر اساس همین گزارش، بسیاری از پایگاه‌های اصلی امریکا پیش از آغاز جنگ نیز به دلیل آسیب‌پذیری در برابر موشک‌ها و پهپادهای ایران تخلیه یا با سطح نیروی انسانی پایین‌تر اداره شده بودند. همچنین بیش از ۲۰۰ تأسیسات امریکایی در جریان جنگ آسیب دیده یا تخریب شده بودند.

گزارش بازرس کل وزارت دفاع امریکا که در ماه جاری منتشر شد نیز دامنه خسارت را گسترده توصیف می‌کند و از آسیب یا تخریب صدها ساختمان و سازه در پایگاه‌های امریکا در کویت، بحرین، قطر، امارات، عربستان سعودی، عراق، عمان و اردن خبر می‌دهد. واشینگتن‌پست نیز بر اساس بررسی تصاویر ماهواره‌ای، دست‌کم ۲۲۸ ساختمان، سازه و قطعه تجهیزات امریکایی را در ۱۵ سایت نظامی آسیب‌دیده یا منهدم‌شده شناسایی کرده است. این خسارت‌ها شامل آشپزخانه‌ها، ساختمان‌های محل استقرار نیروها، تأسیسات سوخت، تجهیزات راداری، ارتباطی و سامانه‌های پدافندی بوده است. در نتیجه، تنها میزان خسارت مالی به ساختمان‌ها مطرح نیست بلکه آسیب‌پذیری زیرساخت‌ها است که بخش مهمی از حضور نظامی امریکا در منطقه بر آنها متکی است. موضوع تلفات نیز با اختلاف میان آمارهای رسمی و گزارش‌های رسانه‌ای همراه شده و تردیدهای بسیاری را در مورد آمار واقعی هزینه‌ها و حتی موقعیت کنونی امریکا در جنگ ایجاد کرده است. واشینگتن‌پست با استناد به اظهارات چند مقام امریکایی مطلع از داده‌های داخلی وزارت دفاع گزارش داده است که شمار نظامیان امریکایی کشته‌شده در جنگ ممکن است بیشتر از آمار عمومی اعلام‌شده توسط پنتاگون باشد. پنتاگون درباره اختلاف میان آمار داخلی و عمومی توضیحی ارائه نکرده است. واکنش تند پیت هگست، وزیر جنگ امریکا، به این گزارش نیز نشان داد که موضوع تلفات به یکی از مسائل مورد مناقشه در فضای سیاسی و رسانه‌ای امریکا تبدیل شده و آمارها ارائه‌شده واقعی نیست.

با وجود این، به نظر می‌رسد آمار تلفات و خسارات واردشده به تأسیسات نظامی و پایگاه‌های امریکایی باید بیش از این مقدار باشد. فرمانده سپاه در اسفندماه اعلام کرد که ۷۰ درصد از پایگاه‌ها و مقرهای نیروهای امریکایی در منطقه منهدم شده‌اند. تصاویر ماهواره‌ای منتشرشده در رسانه‌ها نیز از تخریب گسترده پایگاه‌های امریکایی در کشورهای منطقه همچون بحرین، عربستان، امارات، قطر، اردن و کویت حکایت دارد و شاهدی بر این اظهارات است.

به دلایل فوق و اطلاعات ارائه‌شده، ایده اخراج امریکایی‌ها از منطقه نه‌تنها دور از ذهن نیست، بلکه با تداوم آسیب‌پذیری آنها در برابر حملات، فرسایش روانی نیروهای امریکایی در گذر زمان مانند ناولینکلن، ادامه اعتراضات مردمی ضد جنگ در امریکا و کاهش اعتبار سیاست‌های کاخ سفید نزد حکام عرب خلیج فارس و افزایش هزینه‌های جنگ و انرژی در امریکا می‌تواند امکان‌پذیر باشد. طبق گزارش‌ها هزینه جنگ تا ماه جاری حدود ۴۳/۶ میلیارد دلار برآورد شده است. به همین جهت، آشکار شدن آسیب‌پذیری پایگاه‌های امریکایی و ناتوانی در حفاظت از متحدان منطقه‌ای یا به تعبیری، فروپاشی چتر امنیتی امریکا که پیش‌تر توجیه‌کننده حضور امریکا در منطقه بود ضرورت این حضور را به چالش کشیده است. از این رو، آنچه ایران درباره هدف خروج امریکا از منطقه می‌گوید، شدنی است.

خبر

آیت‌الله شبیری زنجانی به دیار حق شتافت

مقامات نظام رحلت مرجع شیعیان حضرت آیت‌الله شبیری را تسلیت گفتند

آیت‌الله العظمی سیدموسی شبیری زنجانی، مرجع عالی‌قدر جهان تشیع و فقیه برجسته حوزه‌های علمیه، دار فانی را وداع گفت و با ارتحال او حوزه‌های علمیه و جامعه دینی در سوگ عالمی نشستند. هم او که فقیهی ژرف‌اندیش، محققی سترگ، نگهبان میراث اصیل تشیع و عالمی برخوردار از تقوا، اخلاق، تواضع و ساده‌زیستی بود. عالمی که عمر خود را در مسیر تفقه، تحقیق و تدریس، تربیت شاگردان و پاسداری از معارف اهل‌بیت (ع) سپری کرد و میراث علمی و اخلاقی ماندگاری برای حوزه‌های علمیه و جهان تشیع بر جای گذاشت.

در پی اعلام خبر ارتحال آیت‌الله العظمی شبیری زنجانی، رؤسای قوا، مراجع عظام تقلید، شخصیت‌های سیاسی و حوزوی با صدور پیام‌های جداگانه، این ضایعه بزرگ را به ملت ایران، جامعه حوزوی و خانواده ایشان تسلیت گفتند.

دکتر مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور در پیام تسلیت خود، آیت‌الله شبیری زنجانی را «فقیهی ژرف‌اندیش» و «محققی سترگ» در قلمرو علوم اسلامی، به‌ویژه در زمینه فقه، حدیث، رجال و تاریخ توصیف کرد و او را گنجینه‌ای از سیره و تجارب ارزشمند عالمان سلف دانست. در این پیام همچنین بر اخلاق‌مداری، مردم‌داری، رفق و مدارا و اهتمام آن مرحوم به پیراستگی دین از تحریف و خرافه تأکید شده و آمده است که او به بیان نظرات روشنگرانه و خردپذیر، حریت و زهد در حوزه‌های علمیه و جامعه علمی ایران اشتهار داشت و از استوانه‌های علمی، تحقیقی و اخلاقی حوزه‌های علمیه معاصر به شمار می‌رفت.

محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی نیز در پیام خود، آیت‌الله شبیری زنجانی را از برجسته‌ترین چهره‌های علمی و معنوی حوزه‌های علمیه در روزگار معاصر دانست که عمر خود را در راه تفقه و ترویج دین، تحقیق و تدریس، تربیت شاگردان و پاسداری از معارف اهل‌بیت (ع) سپری کرد. قالیباف همچنین «دقت کم‌نظیر علمی، ژرفای فقاهت، حافظه و احاطه گسترده بر میراث علمی شیعه» را در کنار «تواضع، ساده‌زیستی، صفای باطن، تقوا، اخلاق کریمانه و ولایت‌مداری» از ویژگی‌های او برشمرد و تأکید کرد که این ویژگی‌ها از ایشان شخصیتی کم‌نظیر و مورد اعتماد و احترام عالمان و مؤمنان ساخته بود.

حجت‌الاسلام محسنی‌اژه‌ای رئیس قوه قضائیه هم در پیام تسلیت خود، آیت‌الله شبیری زنجانی را «مرجع روشن‌ضمیر» و از «نگهبانان امانت‌دار میراث اصیل و عریق تشیع» توصیف کرد. وی با اشاره به مجاهدت‌های علمی آن مرحوم در تعلیم و تعلم فقه آل‌محمد (ص)، او را از استوانه‌های حوزه‌های علمیه و از برجستگان علمی و عملی مکتب نورانی فقه جعفری دانست و مقام علمی، پرورش شاگردان برجسته، تقوا و اخلاص را از عواملی برشمرد که شخصیت جامعی از آن عالم بزرگ ساخته بود.

■ تسلیت آیت‌الله سیستانی

آیت‌الله سیدعلی سیستانی، مرجع عالی‌قدر شیعیان در نجف اشرف، در پیام تسلیت خود ارتحال آیت‌الله شبیری زنجانی را «ضایعه‌ای دردناک و خسارتی عظیم» خواند و وی را از بزرگان علمای اعلام و اساطین حوزه علمیه قم و از مصادیق برجسته عالم ربانی دانست. آیت‌الله سیستانی تأکید کرد که آثار گرانبهای علمی و خدمات دینی آن مرحوم میراثی ارزنده و رفتار و منش عملی او همواره الگویی ماندگار برای اهل علم خواهد بود.

■ در تواضع و ساده‌زیستی زبانزد بود

آیت‌الله آملی لاریجانی، رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز در پیام خود، آیت‌الله شبیری زنجانی را عالمی دانست که مقامات فقهی و علمی را با زهد، تقوا و اخلاق الهی همراه ساخته بود و عمر خود را صرف مجاهدت‌های علمی در راستای اعتلای فقه جعفری و تبیین معارف اهل‌بیت (ع) کرد. وی آثار علمی و شاگردان پرورش‌یافته در مکتب آن مرحوم را میراثی جاودان خواند و تصریح کرد که «تواضع و ساده‌زیستی و بی‌آلایشی و بی‌ادعایی» ایشان زبانزد بود.

محمد مخبر عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در پیام تسلیت خود، آیت‌الله شبیری زنجانی را از چهره‌های برجسته علمی و فقاهتی حوزه‌های علمیه دانست که سال‌های طولانی از عمر خود را در مسیر ترویج معارف اهل‌بیت (ع)، تربیت شاگردان و پاسداری از میراث گران‌سنگ فقاهت سپری کرد. وی تأکید کرد که آثار علمی و خدمات ارزشمند آن مرحوم، یادگاری ماندگار برای حوزه‌های علمیه و جهان تشیع خواهد بود.

■ مجاهدت خالصانه برای اعتلای فقه جعفری

سردار سرلشکر پاسدار احمد وحیدی، فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در پیام خود آیت‌الله شبیری زنجانی را مرجع عالی‌قدر و فقیه اهل‌بیت (ع) خواند و تأکید کرد که آن عالم ربانی عمر پربرکت خویش را در مسیر ترویج معارف نورانی اهل‌بیت (ع) و مجاهدت خالصانه برای اعتلای فقه جعفری سپری کرد. وی همچنین حضور علمی و پربرکت آن مرحوم در حوزه علمیه قم، به‌ویژه اقامه نماز جماعت در مدرسه فیضیه و حرم مطهر حضرت معصومه (س)، را یادگاری از والد معظم ایشان و مایه انس و الفت طلاب و فضلا دانست.

■ پیام تسلیت رئیس سازمان بسیج

حجت‌الاسلام حسین طائب، رئیس سازمان بسیج مستضعفین در پیام تسلیتی به مناسبت ارتحال آیت‌الله العظمی شبیری زنجانی، نوشت: ایشان عمر بابرکت خویش را به تقوا و نیکوکاری سپری کردند و کارنامه زندگی‌شان گواهی بر عمری سرشار از خدمت به دین است؛ مجاهدت‌های علمی این فقیه جلیل‌القدر در مسیر تبیین فقه اهل‌بیت(ع)، الگویی بی‌بدیل از استقامت در راه تعلیم و تعلم بود که جایگاه علمی‌شان را در میان علما، ممتاز و برجسته می‌ساخت. ضمن عرض تسلیت این مصیبت بزرگ به محضر حضرت بقیه‌الله‌الاعظم (عج) و رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت امام سیدمجتبی خامنه‌ای (دامت برکاته) و خانواده مکرم و همچنین به مراجع عظام، علمای اعلام، فضلا، طلاب، مقلدان ایشان و عموم ملت ایران، تسلا و صبر آنان را از خداوند متعال مسئلت می‌نمایم و از درگاه الهی، علو درجات و مغفرت و رحمت واسعه را برای روح مطهر این عالم ربانی مسئلت می‌کنم.

■ مراسم تشییع و تدفین

بر اساس اعلام دفتر آن مرجع فقید، مراسم تشییع پیکر آیت‌الله العظمی شبیری زنجانی روز چهارشنبه اول مهرماه، ساعت ۹ صبح از مسجد امام حسن عسکری (ع) به سمت حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (س) برگزار می‌شود و پیکر ایشان در حرم مطهر بانوی کرامت به خاک سپرده خواهد شد. این مراسم همزمان با ایام رحلت حضرت فاطمه معصومه (س) برگزار می‌شود. جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، شورای عالی و مدیریت حوزه‌های علمیه و دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری از عموم مؤمنان، طلاب و فضلا برای حضور در مراسم تشییع دعوت کرده‌اند و این حضور را تجلی پیوند مردم و مرجعیت و مصداق تعظیم شعائر اسلامی دانسته‌اند.